

13.05.2024

Asia/9

§ 287

V 29.5.2024, Valtuutettu Tuomas Rantasen aloite nimikkopuistosta ja muistolaatasta Ele Aleniukselle Roihuvuoreen

HEL 2023-014557 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Tanja Sippola-Alho, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36154
tanja.sippola-alho(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuustoaloite 15.11.2023 Rantanen Tuomas Valtuustoaloite: Ele Aleniukselle nimikkopuisto ja muistolaatta Roihuvuoreen

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Valtuutettu Tuomas Rantanen ja 25 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan mm. seuraavaa: Tietokirjailija ja valtiollisen tason poliittinen päättäjä Ele Alenius (1925–2022) eli pitkään Peukaloisentiellä Roihuvuoressa. Alenius jäi poliittiseen historiaan toimiessaan vuosina 1966–1970 ministerinä kahdessa Suomen hallituksessa ja vuosina 1967–1979 SKDL:n puheenjohtajana, joka uskalsi ajan virtaa vastaan julkisesti nousta vastustamaan Neuvostoliiton poliittista ohjausta. Kaupunginosan asukkaiden keskuudessa hänet tunnettiin hyvin ja hänen sivistynyttä humanismiaan ja hienotunteista persoonaansa arvostettiin laajalti.

Aloitteessa esitetään, että Aleniukselle nimettäisiin Roihuvuoreen nimikkopuisto, johon olisi perusteltua sijoittaa myös muistolaatta. Sen mukaan tarkoituksenmukaisin ratkaisu olisi nimetä hänen entisen koti-

talonsa edessä sijaitseva Peukaloisenpuisto uudelleen Ele Aleniuksen puistoksi.

Aloitteessa esitetään myös erilaisia mahdollisuuksia hankkeen käytännön toteuttamiselle ja että mahdollisesti Roihuvuori-Seura voisi olla toteutuksessa osapuolena.

Aloitteesta saadut lausunnot

Aloitteesta on saatu nimistötoimikunnan ja kaupunkiympäristölautakunnan lausunnot.

Lausunnoissa todetaan mm., että Ele Aleniuksen (1925 - 2022) kuolemasta on valtuustoaloitteen kirjoittamisen hetkellä kulunut noin vuosi. Aloite on paikallisesta näkökulmasta positiivinen, mutta näin pian henkilön kuoleman jälkeen ei ole tarkoituksenmukaista ottaa nimikkopaikkaa harkittavaksi Helsingin kaavanimistöön. Helsingissä täksi aikarajaksi on vakiintunut noin viisi vuotta henkilön kuolemasta. Henkilön muistamista koskevien muistoperiaatteiden tarkoitus on tukea pysyvän nimistön muodostamista ja ehkäistä tempoilevia nimenmuutoksia. Alueella on kuitenkin myös henkilöiden mukaan nimettyjä kohteita kuten Abraham Wetterin tie, Hedvigin puistotie ja Maria Hammarénin mäki, joten alueen historiaan liittyvän henkilön huomioiminen ei sinänsä olisi täysin uusi linjaus.

Valtuustoaloitteessa ehdotetun Ele Aleniuksen nimikkopuiston epävirallisena nimenä on ollut Peukaloisenpuisto jo useiden vuosikymmenten ajan. Kyseisellä asemakaavoitetulla viheralueella on voimassa Roihuvuoren eteläpuolen ensimmäinen asemakaava nro 3235 vuodelta 1952. Mainitussa asemakaavassa viheraluetta ei ole nimetty, mutta ilmeisesti vähitellen jo 1960-luvun lopulta lähtien puistolle on vakiintunut epäviralliseksi nimeksi Peukaloisenpuisto viereisen kadunnimen mukaan. Kadunnimi Peukaloisentie – Tummelitens väg on tullut voimaan asemakaavassa nro 5432 vuonna 1964. Peukaloisenpuiston epävirallinen nimi ilmenee myös muun muassa Helsingin kaupungin yleisten alueiden rekisterissä ja muissa aineistoissa. Puisto on 1,28 hehtaarin kokoinen oleskelupuisto, ja puistosuunnitelman sinne on laatinut Jussi Luomanen vuonna 2000.

Roihuvuoressa on johdonmukaisesti käytetty tunnettuja satuhahmoja ja -aiheita, ja tämä muodostaa ainutlaatuisen nimistökokonaisuuden, jota on hyvä vaalia. Satumaailman aihepiiri tekee myös alueen nimistöstä hyvin tunnistettavan ja paikannettavan koko pääkaupunkiseudun tasolla.

Peukaloisenpuiston nimen virallistaminen on ollut Roihuvuori-Seura ry:n toiveena vuonna 2019, jolloin seura ehdotti kaupungille muutamien

13.05.2024

Asia/9

Roihuvuorella sijaitsevien puistojen epävirallisten nimien virallistamisesta. Nimistötoimikunta suhtautui aloitteeseen myönteisesti 13.11.2019 seuralle antamassaan vastauksessa. Tulevien asemakaavan muutosten yhteydessä ratkaistaan puiston ja mahdollisesti sen osien virallinen nimeäminen. Sitä ennen on syytä pyytää Roihuvuori-Seuralta päivitetty lausunto, koska sen piiristä lähtenyt idea Ele Aleniuksen huomioimisesta on syntynyt paljon viitattua lausuntoa myöhemmin.

Ele Aleniuksen elämästä kertova muistolaatta esimerkiksi hänen pitkäaikaisen asuintalonsa seinässä olisi Peukaloisenpuistossa sijaitsevaa muistolaattaa toteuttamiskelpoisempi ratkaisu. Kaupunki ei ole varannut määrärahaa muistolaattojen pystyttämiseen eikä kunnossapitoon. Muistolaatan kustantaa, suunnittelee, hankkii, asentaa ja ylläpitää ulkopuolinen taho, esimerkiksi yhdistys, seura, kiinteistön omistaja tai taloyhtiö. On myös huomioitava, että julkisessa kaupunkitilassa opasteet ym. altistuvat helposti ilkeille ja vaativat ylläpitoa.

Esitys on saatujen lausuntojen mukainen eli puiston virallisesta nimeämisestä tulee päättää asemakaavan muutoksen yhteydessä. Sen sijaan muut muistamisen muodot voidaan toteuttaa helpoimmin jonkin ulkopuolisen tahon toimesta ja muistettavan omaisten kannan huomioon ottaen.

Hallintosäännön 30 luvun 11 §:n mukaan kaupunginvaltuustossa käsitellään vastaus aloitteeseen, jonka on allekirjoittanut vähintään 25 valtuutettua. Kaupunginhallituksen on esitettävä antamansa vastaus käsiteltäväksi kaupunginvaltuustossa viimeistään kahdeksan kuukauden kuluessa aloitteen jättämisestä.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Tanja Sippola-Alho, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36154
tanja.sippola-alho(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuustoaloite 15.11.2023 Rantanen Tuomas Valtuustoaloite: Ele Aleniukselle nimikkopuisto ja muistolaatta Roihuvuoreen

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

13.05.2024

Asia/9

Kaupunkiympäristölautakunta 09.04.2024 § 200

HEL 2023-014557 T 00 00 03

Hankennumero 5264_233

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

15.11.2023 tehdyssä valtuutettu Tuomas Rantasen ja 25 muun valtuutetun valtuustoaloitteessa esitetään Ele Aleniukselle nimikkopuistoa ja muistolaattaa Roihuvuoreen. Ele Aleniuksen (1925 - 2022) kuolemasta on valtuustoaloitteen kirjoittamisen hetkellä kulunut noin vuosi. Aloite on paikallisesta näkökulmasta positiivinen, mutta näin pian henkilön kuoleman jälkeen ei ole tarkoituksenmukaista ottaa nimikkopaikkaa harkittavaksi Helsingin kaavanimistöön.

Kuten nimistötoimikunta on 13.12.2023 antamassaan lausunnossa todennut, kansainvälisesti hyväksytyjen käytäntöjen mukaisesti suositellaan noudattamaan muutaman vuoden odotusaikaa henkilön kuoleman jälkeen, ennen kuin henkilön nimeä voidaan harkita otettavaksi osaksi virallista asemakaavanimistöä. Helsingissä täksi aikarajaksi on vakiintunut noin viisi vuotta henkilön kuolemasta. Henkilön muistamista koskevien muistoperiaatteiden tarkoitus on tukea pysyvän nimistön muodostamista ja ehkäistä tempoilevia nimenmuutoksia. Alueella on kuitenkin myös henkilöiden mukaan nimettyjä kohteita kuten Aabraham Wetterin tie, Hedvigin puistotie ja Maria Hammarenin mäki joten alueen historiaan liittyvän henkilön huomioiminen ei sinänsä olisi täysin uusi linjaus.

Valtuustoaloitteessa ehdotetun Ele Aleniuksen nimikkopuiston epävirallisena nimenä on ollut Peukaloisenpuisto jo useiden vuosikymmenten ajan. Kyseisellä asemakaavoitetulla viheralueella on voimassa Roihuvuoren eteläpuolen ensimmäinen asemakaava nro 3235 vuodelta 1952. Mainitussa asemakaavassa viheraluetta ei ole nimetty, mutta ilmeisesti vähitellen jo 1960-luvun lopulta lähtien puistolle on vakiintunut epäviralliseksi nimeksi Peukaloisenpuisto viereisen kadunnimen mukaan. Kadunnimi Peukaloisentie – Tummelitens väg on tullut voimaan asemakaavassa nro 5432 vuonna 1964. Peukaloisenpuiston epävirallinen nimi ilmenee myös muun muassa Helsingin kaupungin yleisten alueiden rekisterissä, Helsingin kaupungin Vihreät sylvit -puistosivustolla sekä avoimen datan OpenStreetMap-aineistossa. Puisto on 1,28 hehtaarin kokoinen oleskelupuisto, ja puistosuunnitelman sinne on laatinut Helsingin kaupungin silloisen rakennusviraston maisema-arkkitehti Jussi Luomanen vuonna 2000.

Kuten nimistötoimikunta lausunnossaan toteaa, nimistön aihepiirinä Roihuvuoressa on johdonmukaisesti käytetty tunnettuja satuhahmoja ja -aiheita, ja tämä muodostaa ainutlaatuisen nimistökokonaisuuden, jota on hyvä vaalia. Satumaailman aihepiiri tekee myös alueen nimistöstä hyvin tunnistettavan ja paikantavan koko pääkaupunkiseudun tasolla.

Peukaloisenpuiston nimen virallistaminen on ollut Roihuvuori-Seura ry:n toiveena vuonna 2019, jolloin seura ehdotti kaupungille muutamien Roihuvuoressa sijaitsevien puistojen epävirallisten nimien virallistamista. Nimistötoimikunta suhtautui aloitteeseen myönteisesti 13.11.2019 seuralle antamassaan vastauksessa. Tulevien asemakaavan muutosten yhteydessä ratkaistaan puiston ja mahdollisesti sen osien virallinen nimeäminen. Sitä ennen on syytä pyytää Roihuvuori-Seuralta päivitetty lausunto, koska sen piiristä lähtenyt idea Ele Aleniuksen huomioimisesta on syntynyt paljon viitattua lausuntoa myöhemmin.

Ele Aleniuksen elämästä kertova muistolaatta esimerkiksi hänen pitkäaikaisen asuintalonsa seinässä olisi Peukaloisenpuistossa sijaitsevaa muistolaattaa toteuttamiskelpoisempi ratkaisu. Kaupunki ei ole varannut määrärahaa muistolaattojen pystyttämiseen eikä kunnossapitoon. Muistolaatan kustantaa, suunnittelee, hankkii, asentaa ja ylläpitää ulkopuolinen taho, esimerkiksi yhdistys, seura, kiinteistön omistaja tai taloyhtiö. On myös huomioitava, että julkisessa kaupunkitilassa opasteet ym. altistuvat helposti ilkivallalle ja vaativat ylläpitoa.

Käsittely

09.04.2024 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Amanda Pasanen: Lisätään lausuntoehdotuksen kolmannen kappaleen loppuun: "Alueella on kuitenkin myös henkilöiden mukaan nimettyjä kohteita kuten Aabraham Wetterin tie, Hedvigin puistotie ja Maria Hammarenin mäki joten alueen historiaan liittyvän henkilön huomioiminen ei sinänsä olisi täysin uusi linjaus."

Muutetaan lausuntoehdotuksen kappale 6 kohta: "Jo käytössä olevien puistonnimien virallistaminen on tarkoituksenmukaista käynnistää tulevien asemakaavan muutosten yhteydessä muotoon: Tulevien asemakaavan muutosten yhteydessä ratkaistaan puiston ja mahdollisesti sen osien virallinen nimeäminen. Sitä ennen on syytä pyytää Roihuvuori-Seuralta päivitetty lausunto, koska sen piiristä lähtenyt idea Ele Aleniuksen huomioimisesta on syntynyt paljon viitattua lausuntoa myöhemmin."

Kannattaja: Anni Sinnemäki

13.05.2024

Asia/9

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Amanda Pasasen vastaehdotuksen mukaan muutetun ehdotuksen.

26.03.2024 Pöydälle

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Johanna Lehtonen, nimistösuunnittelija, puhelin: 09 310 37386
johanna.lehtonen(a)hel.fi
Hanna Ikonen, suunnittelija, puhelin: 09 310 64796
hanna.ikonen(a)hel.fi
Marko Ahola, johtava maisema-arkkitehti, puhelin: 09 310 37868
marko.ahola(a)hel.fi
Julia Rytönen, arkkitehti, puhelin: 09 310 52390
julia.rytkonen(a)hel.fi
Pekka Tainio, arkkitehti, puhelin: 09 310 70632
pekka.tainio(a)hel.fi

Nimistötoimikunta 13.12.2023 § 91

HEL 2023-014557 T 00 00 03

Nimistötoimikunta antoi kaupunkiympäristölautakunnalle seuraavan lausunnon:

15.11.2023 tehdystä valtuutettu Tuomas Rantasen ja 25 muun valtuutetun valtuustoaloitteesta esitetään Ele Aleniukselle nimikkopuistoa ja muistolaattaa Roihuvuoreen.

Nimistötoimikunta toteaa Helsingin kaupungin vakiintuneista nimeämisperiaatteista, että jonkin kohteen nimeämisestä henkilön muistoksi voidaan harkita, mikäli henkilö on kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävän elämäntyön tehnyt suomalainen, tai henkilö on syntynyt tai asunut osan elämästään tai tehnyt elämäntyönsä Helsingissä, tai henkilö liittyy positiivisella tavalla nimettävään paikkaan tai edustaa sen historiallista kerrostuneisuutta. Helsingin muistonimiperiaatteet noudattavat YK:n ja suomen kielen lautakunnan suosituksia. Kansainvälisesti hyväksytyjen käytäntöjen mukaisesti suositellaan lisäksi noudattamaan muutaman vuoden odotusaikaa henkilön kuoleman jälkeen, ennen kuin henkilön nimeä voidaan harkita otettavaksi osaksi virallista kaavanimis-

13.05.2024

Asia/9

töä. Helsingissä täksi aikarajaksi on vakiintunut noin viisi vuotta henkilön kuolemasta.

SKDL:n puheenjohtaja, ministeri, kansanedustaja ja Suomen Pankin johtokunnan jäsen Ele Allan Aleniuksen (1925–2022) kuolemasta oli kulunut valtuustoaloitteen allekirjoittamishetkellä juuri ja juuri vuosi. Nimistötoimikunta katsoo, että näin pian henkilön kuoleman jälkeen ei ole tarkoituksenmukaista ottaa nimikkopaikkaa harkittavaksi Helsingin kaavanimistöön.

Ele Aleniuksen nimikkopuistoksi ehdotettu paikka on ollut tunnettu roihuvuorelaisten keskuudessa Peukaloisenpuistona vuosikymmenten ajan. Peukaloisenpuiston nimi ei ollut mukana alueen ensimmäisessä, vuoden 1952 asemakaavassa, joka on puiston osalta edelleen voimassa. Peukaloisenpuiston nimi on kuitenkin yleisesti tunnettu, ja se esiintyy muun muassa alueen puistosuunnitelmassa ja yleisten alueiden rekisterissä sekä kaupallisilla kartoilla. Nimi liittyy viereisen Peukaloistentien nimeen (ruotsiksi Tummelitens väg). Roihuvuoren nimistön aihepiirinä on johdonmukaisesti käytetty tunnettuja satuhahmoja ja -aiheita, ja tämä muodostaa ainutlaatuisen kokonaisuuden, jota on hyvä vaalia. Aihepiiri tekee myös alueen nimistöstä hyvin tunnistettavan. Todellista henkilöä kunnioittava muistonimi ei sopisi hyvin yhteen alueen nimiteeman kanssa.

Roihuvuori-Seura ry on vuonna 2019 ehdottanut Peukaloisenpuiston ja alueen muiden epävirallisesti käytössä olevien puistonnimien virallistamista. Nimistötoimikunta suhtautui seuralle antamassaan lausunnossa (13.11.2019 § 85) Roihuvuoren puistonnimien virallistamiseen myönteisesti. Nimistötoimikunta pitää Peukaloisenpuiston nimen virallistamista parempana kuin vakiintuneen nimen muuttamista joksikin muuksi.

Nimistötoimikunnan mielestä muistolaatta Ele Aleniuksen pitkäaikaisen asuintalon seinässä olisi tässä kohtaa toteuttamiskelpoisin vaihtoehto. Omaisten mielipide olisi hyvä selvittää etukäteen. Muistolaatan suunnittelea, hankkii, asentaa ja pitää kunnossa esimerkiksi yhdistys, seura tai taloyhtiö.

Lisätiedot

Johanna Lehtonen, nimistösuunnittelija, puhelin: 09 310 37386
johanna.lehtonen(a)hel.fi